

14. Ankestyrelsens tredje praksisundersøgelse om sanktioner (B)

Sagsnr.: 24-009178

Åbent

Kompetence

Byrådet.

Beslutningstema

Byrådet kan på baggrund af indstilling fra Erhvervs-, Beskæftigelses- og Uddannelsesudvalget beslutte, hvilke foranstaltninger, der skal iværksættes på baggrund af resultaterne af Ankestyrelsens tredje praksisundersøgelse, herunder særligt Ankestyrelsens vurdering af Slagelse Kommunes afgørelser over for aktivitetsparate borgere.

Indstilling

Chefen for Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration indstiller,

1. at Byrådet følger administrationens anbefaling til, hvilke foranstaltninger, der skal iværksættes på baggrund af resultaterne af Ankestyrelsens tredje praksisundersøgelse, herunder særligt Ankestyrelsens vurdering af Slagelse Kommunes afgørelser over for aktivitetsparate borgere.

Sagens indhold

Ankestyrelsen har i praksisundersøgelsen gennemgået kommuners brug af sanktioner ved udeblivelse fra et tilbud eller en jobsamtale.

Undersøgelsen er den sidste af i alt tre undersøgelser fra Ankestyrelsen, som ser nærmere på, hvordan kommunerne anvender de justerede sanktionsregler, der trådte i kraft i 2020 som følge af "Aftale om mere enkle og skærpede sanktioner, styrket kontrol med snyd og færre fejludbetalinger"

Formålet med lovændringerne var at skærpe reglerne over for borgerne for at understøtte, at modtagere af offentlig forsørgelse står til rådighed for arbejdsmarkedet eller en indsats, der kan bringe dem tættere herpå.

Erhvervs-, Beskæftigelses- og Uddannelsesudvalget blev orienteret om Ankestyrelsens to første praksisundersøgelser i henholdsvis juni 2022 og september 2023. Slagelse Kommune deltog ikke med sager i disse.

I 3. praksisundersøgelse har Ankestyrelsen set på 12 udvalgte kommuners praksis i 96 sager fra juni 2022 til april 2023, hvor kommunerne har sanktioneret kontanthjælpsmodtagere, der er udeblevet fra et tilbud eller en samtale. Et særligt fokus i 3. praksisundersøgelse har været, om kommunerne tager de hensyn til aktivitetsparate borgere, der tilgodeser, at borgerne kan have forhold, der gør, at de ikke skal opfylde rådighedsforpligtelsen.

Slagelse kommune har deltaget med syv sager i 3. praksisundersøgelse. Fem sager vedrører aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og to vedrører jobparate. Afgørelserne er fra perioden juni til november 2022. Ungeenhedens borgere har ikke været omfattet af undersøgelsen.

-

Resultat af 3. praksisundersøgelse - nationalt

Ankestyrelsen ville have hjemvist eller ændret ca. en tredjedel af sagerne, hvis de blev behandlet i Ankestyrelsen som klagesager. Lidt over halvdelen af disse sager omfatter aktivitetsparate borgere.

Overfor aktivitetsparate borgere er de hyppigste fejl:

- at kommunerne ikke forholder sig til, om der er andre forhold end de rimelige grunde, der kan føre til, at den aktivitetsparate borger ikke skal opfylde sin rådighedsforpligtelse, og om sanktionen vil fremme den aktivitetsparate borgeres rådighed. "Rimelige grunde" er årsager til

fravær, der kan fritage alle målgrupper for pligten – "andre forhold end rimelige grunde" er et ekstra hensyn, der kun gælder for aktivitetsparate i vurderingen af fraværet.

- Begrundelsesmangler. Kommunerne har i en del afgørelserne ikke begrundet, om der er andre forhold end de rimelige grunde, der kan føre til, at borgeren ikke skal stå til rådighed, herunder om en sanktion fremmer rådigheden. Det er således ikke nok, at forholdene er vurderet i den enkelte sag. Det skal tydeligt fremgå af selve begrundelsen for og i afgørelsen.

Overfor både aktivitetsparate og jobparate borgere:

- Fejl i kommunernes sagsoplysning, særligt i sager, hvor borgere oplyste, at årsagen til udeblivelse var sygdom. Hvis kommuner ikke oplyser sager mht. helbredsmæssige forhold, kan borgeres oplysning om sygdom ikke tilsidesættes. Sagen må oplyses tilstrækkeligt ved at indhente oplysninger fra borgeren, borgerens egen læge, speciallæge eller lignende.

Sagerne fra tredje praksisundersøgelse (juni 2022 til april 2023) er udtaget i umiddelbar forlængelse af publiceringen af 1. praksisundersøgelse (april 2022) og før publiceringen af 2. praksisundersøgelse (april 2023). Det betyder, at de tiltag kommunerne har igangsat på området efter 1. og 2. undersøgelse, ikke fuldt kan afspejles i resultaterne af 3. undersøgelse.

Resultat af 3. praksisundersøgelse – i Slagelse Kommune:

Resultatet af Ankestyrelsens gennemgang af de syv afgørelser fra Slagelse Kommune var, at de to afgørelser overfor jobparate borgere ville være blev stadfæstet, hvis indbragt for Ankestyrelsen, hvorimod de fem overfor aktivitetsparate borgere alle ville være blevet ændret eller ophævet.

Ankestyrelsen konstaterede, at Slagelse Kommune over for aktivitetsparate borgere ikke har vurderet, om der foreligger andre forhold end de rimelige grunde, der kan begrunde, at den pågældende ikke har pligt til at udnytte sine arbejdsmuligheder, herunder om en sanktion vil fremme den aktivitetsparate persons rådighed.

Ankestyrelsen har derfor bedt kommunen om at orientere Ankestyrelsen om kommunens behandling, herunder hvilke foranstaltninger, det er besluttet at iværksætte.

Administrationens vurdering

Resultatet af Ankestyrelsens gennemgang af kommunens afgørelser overfor aktivitetsparate borgere er ikke tilfredsstillende.

Allerede iværksatte foranstaltninger på området

Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration har pr. 1. juli 2023 etableret et rådighedsteam bestående af en fast gruppe på fire medarbejdere, der behandler alle sanktionssager over for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere med henblik på at styrke fagligheden i rådighedsvurderingerne. Omorganiseringen er sket med afsæt i 1. og 2. praksisundersøgelse og i erkendelse af, at der er tale så komplekse lovkrav og sagsgange, at det ikke er hensigtsmæssigt, at alle sagsbehandlere skal administrere dem. Gruppen deltager i Ankestyrelsens undervisning for at sikre rettidig og løbende opdatering på området. Gruppen har fast sparring med faglig koordinator, hvor afgørelsernes overensstemmelse med Ankestyrelsens retningslinjer sikres og nye principmeddelelser gennemgås.

Ved vurderingen af resultaterne fra 3. praksisundersøgelse er det relevant at være opmærksom på ovennævnte tidsperspektiv: Afgørelserne fra Slagelse Kommune inkluderet i 3. praksisundersøgelse, er fra juni-november 2022, dvs. umiddelbart efter 1. praksisundersøgelse og før 2. undersøgelse og alle fra før rådighedsteamet blev etableret.

Administrationen har undersøgt, hvor mange sanktionsafgørelser over for aktivitetsparate borgere, der har været påklaget til Ankestyrelsen siden ændringen af reglerne i 2020. Der er tale om ni afgørelser, hvoraf en ikke er afgjort endnu. Ud af de otte afgjorte sager har Ankestyrelsen stadfæstet de fire. Det betyder, at i halvdelen af de afgjorte sager, har jobcentret begået fejl, der har haft betydning for afgørelsens rigtighed.

På baggrund af resultaterne fra Ankestyrelsens 3. praksisundersøgelse og Ankestyrelsens afgørelser af påklagede sager, er det administrationens vurdering, at der er væsentlig risiko for, at der er begået fejl i de tidligere afgørelser, som ikke er blevet påklaget af borgerne.

-

Administrationens forslag til foranstaltninger som direkte konsekvens af Ankestyrelsens resultat af kommunens afgørelser overfor aktivitetsparate borgere

Administrationen anbefaler at gennemgå alle sanktioner ved udeblivelse fra et tilbud eller en samtale over for aktivitetsparate borgere, der a) er truffet, før sanktionsgruppen overtog sanktioner og b) inden for forældelsesfristen på 3 år, dvs. i perioden april 2021 til juli 2023. I de afgørelser, hvor der findes fejl, vil jobcenteret genoptage sagerne af egen drift og udbetale det beløb, der blev fradraget i hjælpen pga. sanktionen.

Derudover anbefaler administrationen, at Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration foretager stikprøver i afgørelserne fra juli 2023 og frem til nu for at have sikkerhed for, at de seneste afgørelser opfylder lovgivningens krav. Hvis stikprøverne viser fejl anbefales det, at alle afgørelserne fra denne periode også gennemgås med henblik på at omgøre af egen drift.

Når sagsgennemgangen er afsluttet, orienterer Chefen for Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration Erhvervs- Beskæftigelse- og Uddannelsesudvalget om resultatet, herunder hvor mange sager, der er genoptaget og ændret. Sagsgennemgangen forventes afsluttet i august 2024. Udvalget orienteres i september 2024.

For så vidt angår de fem sager, der indgik i praksisundersøgelsen, og som ville være blevet ændret eller ophævet af Ankestyrelsen, genoptager jobcenteret afgørelserne og udbetaler det beløb ydelsen blev nedsat med.

Ankestyrelsen har på baggrund af resultatet af gennemgangen af kommunens afgørelser overfor aktivitetsparate borgere anmodet om en orientering om Byrådets behandling, herunder de foranstaltninger, der er besluttet at iværksætte.

Chefen for Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration orienterer skriftligt Ankestyrelsen om kommunens tiltag på baggrund af undersøgelsens resultater.

Af bilag 1 fremgår et udkast til denne orientering, lavet på baggrund af administrationens anbefaling.

På baggrund af Byrådets beslutning, gøres udkastet endeligt og sendes til Ankestyrelsen inden for den givne frist 12. juli 2024.

Overordnet resultat af Ankestyrelsens tre praksisundersøgelser

252 sager er sammenlagt gennemgået i de tre undersøgelser fordelt på 36 kommuner. Der er i alle tre praksisundersøgelser konstateret høje fejlprocenter fordelt generelt over kommunerne. Den største andel af fejl er konstateret overfor aktivitetsparate borgere.

En så høj fejlandel i sager, hvor borgere er pålagt sanktioner på et utilstrækkeligt grundlag, er i administrationens øjne bekymrende og kræver handling.

Ud fra Ankestyrelsens fund og anbefalingerne i de tre praksisundersøgelserne, har Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration præciseret metode og arbejdsgang, så det sikres, at kommende afgørelser bliver behandlet efter Ankestyrelsens praksis.

Udover behovet i kommunerne for at sørge for løsninger, der sikrer korrekte afgørelser, peger resultaterne også på nødvendige refleksioner hos lovgiver.

Der er tale om et ganske komplekst regelsæt, med mange detaljerede krav til kommunerne, som er vanskeligt at efterleve. De detaljerede krav om bl.a. vejledning til borgerne om sanktioner kan i nogle sager være hindrende for gode relationer, påvirke samarbejdet med borgerne negativt og give anledning til klager fra borgere. Borgere giver udtryk for, at jobcentrenes krav og kommunikationen mundtligt og skriftligt om sanktioner, opleves som mistillid fra kommunen og giver et indtryk af konstant at blive "truet". Men da de fleste sanktionstyper er "skal"-sanktioner, og jobcentrene er

pålagt at følge de detaljerede krav til bl.a. gentagne orienteringer om sanktionsrisici, har sagsbehandlere ikke mulighed for at tilpasse efter den enkelte borgers behov. Sagsbehandlere må derfor ofte bruge tid i kontakten med borgerne på ikke kun at orientere om pligter og sanktioner, men også at forklare, at de skal gennemgå og sende dokumenter og breve, der af mange borgere opleves som trusler.

Den politiske refleksion på statsligt niveau ses også at være i gang. I en pressemeddelelse fra Beskæftigelsesministeriet 3. maj 2024 fremgår det, at Ankestyrelsens praksisundersøgelser har givet anledning til at se på nogle af reglerne igen. Videre fremgår det, at der er indgået en politisk aftale om, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere fra næste år ikke længere skal kunne modtage en skærpet rådighedssanktion. Politikerne gav i pressemeddelelsen udtryk for, at reglerne er så komplekse, at det skaber frustrationer i jobcentre, fordi det er vanskeligt at sagsbehandle korrekt, og at konsekvensen desværre er, at det rammer udsatte borgere.

Retligt grundlag

- Lov om aktiv socialpolitik §§ 36 og 37, hvorefter kommunen skal foretage fradrag i hjælpen ved udeblivelse fra et tilbud eller en jobsamtale.
- Retssikkerhedslovens § 79 a, hvorefter Byrådet skal behandle Ankestyrelsens undersøgelser af kommunens praksis på et møde.
- Retssikkerhedslovens § 79 a, stk. 3, efter hvilken Ankestyrelsen kan anmode kommunen om en orientering om iværksatte foranstaltninger.
- Forældelsesloven § 3, der fastsætter den almindelige forældelsesfrist til 3 år.

Økonomiske og personalemæssige konsekvenser

Ingen bemærkninger.

Tværgående konsekvenser

Ingen bemærkninger.

Sagens videre forløb

Ingen bemærkninger.

Beslutning i Erhvervs-, Beskæftigelses- og Uddannelsesudvalget den 13. juni 2024

Fraværende: Ingen

At 1: Indstilles til Byrådets godkendelse.

Præsentation vedlægges som bilag til mødereferatet.

Beslutning i Byrådet den 24. juni 2024

Fraværende: Ali Yavuz (A), Jørgen Grüner (F), Sofie Janning (A), Troels Christensen (C)

At 1: Godkendt.

Bilag

24-009178-2	Bilag 2 - § 79 a stk. 3 orientering til Ankestyrelsen
24-009178-1	Bilag 1 - Brev fra Ankestyrelsen 12. april 2024
24-009178-3	Bilag 3 - Præsentation på udvalgsmødet 13-06-2024, Ankestyrelsens tredje praksisundersøgelse.pptx